



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Corpus Juris Canonici**

**Gregor <XIII., Papst>**

**Coloniae Munatianæ, 1665**

De Verborum Significatione. Titvlvs XI.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

vel conventus secularium, aut regularium ecclesiarum si-  
bi vindicant (quia ipsos hoc unico lumine ad repellend-  
as iniurias eis factas privare nolumus, nec debemus) i-  
dem intelligimus observandum. Ipsi vero sint diligen-  
ter attenti, ut statuta Romanorum Pontificum præceden-  
tium nostrorum super his edita, diligenter observent.  
Porro hanc a sanctionem ad pœnitentiam trahimus: non  
obstantibus privilegiis, conventionibus, statutis, & consue-  
tudinibus quibuslibet, quæ contra præmissa, seu ali-  
quod præmissorum religionis ipsius in nullo volumus sus-  
fragari.

CAP. II.

Domini temporales, qui cogunt aliquos in loco interdito cele-  
brare divina, vel qui per pravones factum tunc ad illa audenda  
populum evocari, vel prohibent, ne publice excommunicati vel in-  
terdicti, super hoc, per illos, qui missas celebrant, moniti, ecclesias  
exeat, & ipsi nominatim moniti, qui non exeant, excommunicati  
sunt, & per Papam absolventur. h. d. Ioan. And.

Idem.

Gravis ad nos prælatorum querela perduxit, quod  
nobiles & quidam, & Domini temporales (terris  
eorum ecclesiastico suppositis interdito) necdum in loco-  
rum suorum capellis, sed & in collegiatis & aliis infi-  
gnitum locorum ecclesiis, missas & alia divina officia pub-  
lice & solemniter faciunt celebrari: ad officia eadem cele-  
branda, nunc hos, nunc illos vocantes, & interdum  
(quod est deterius) compellentes: hisque non contenti  
excessibus, per campanarum non solum pulsationem, sed  
& voce præconia populos etiam interdicos, ut (interdi-  
cti non obstante sententia) ad audiendas missas hujus-  
modi veniant, faciunt evocari. Nonnulli quoque ipso-  
rum suis plerumque subiectis, ne (sicut excommunicatio-  
nis vel interditi sententia publice sint notati) de eccle-  
siis, dum in ipsis missarum celebrantur solennia, instanti-  
bus etiam celebrantibus exeant, præcipere non verentur:  
Ex quo frequenter contingit quod (non sine Dei offensa,  
clericis ac populi scandalo) ipsa missarum solennia re-  
maneat inexplata. Ne igitur excessus sic graves exceden-  
tium impunitate trahantur ab aliis in exemplum, præ-  
sumptores præfatos, qui in locis interdico suppositis,  
quenquam de cetero divina celebrare officia, quomodolibet  
cogere: aut qui modo prædicto, ad officia eadem  
audienda aliquos, excommunicatiois præsertim vel in-  
terdicti ligatos sententia, evocare: seu, qui ne excommu-  
nicati publice, aut interdicti, de ecclesiis, dum in ipsis mis-  
sarum aguntur solennia, a celebrantibus moniti ut exeant,  
prohibere: necnon excommunicatos publice & interdi-  
ctos, qui in ipsis ecclesiis nominatim a celebrantibus,  
ut exeant moniti, remanere præsumpserint, excommuni-  
cationis sententia (à qua per sedem duntaxat Apostolice  
possunt absolvi) sacro approbante concilio innodamus.

CAP. III.

Fratres minores si tempore interditi recipiunt in suis ecclesiis ad  
divina fratres & sorores tertio ordine, excommunicati sunt, nec pre-  
vilegia servant. h. d. Ioan. And.

Idem.

Cum ex eo, quod religiosi viri fratres minores in  
suis recipiunt ecclesiis ad audienda divina officia  
tempore interditi, fratres & sorores de ordine tertio  
(quem B. Franciscus instituit) existentes, qui continen-  
tes, seu de pœnitentia nuncupantur, scandalum a-  
liorum, qui ab his excluduntur, menibus generetur, cen-  
sura vilescat ecclesiastica & minoris auctoritatis inter-  
dicti sententia reputetur: Eisdem fratribus minoribus

a Alia: porro hanc etiam sanctionem, &c. b Nobiles  
qui dicantur & cur ita veniant, sicut docet Tiracollus, de No-  
bilitate c. 2. c In manifestata: prohibere, vel etiam impe-  
dire, necnon, &c.

distictius inhihemus, ne de cetero aliquem, vel aliquos  
prædictorum (etiam si super hoc, hi vel illi privilegiis  
quibuscumque muniti extiterint, quæ ipsi in nullo pro-  
fus, quoad hoc volumus suffragari) ad divina in suis ec-  
clesiis tempore interditi quoquomodo admittant. Quod  
si fecerint, eo ipso excommunicationis sententia se nove-  
rint subiacere, à qua per alium, quam per Romanum  
Pontificem, vel satisfactione præmissa, per locorum  
Episcopos (quos auctoritate Apostolica fungi volu-  
mus in hac parte) absolutionis beneficium nequeant  
obtinere.

CAP. IV.

Si Papa etiam scienter excommunicato participat, illum per hoc  
non absolvit, nisi exprimat hoc se velle. Et si scienter sub titulo  
dignitatis aliquem nominet vel honoret, per hoc illum in dignitate  
non approbat. Ioan. And.

Idem.

SI summus Pontifex scienter etiam excommunicato  
participet literis, verbo, vel osculo, seu alio quovis  
modo, ipsum per hoc abolere nulla ratione censetur,  
nisi se velle fortitan exprimat illum ex hoc pro absoluto  
haberi. Similiter quoque, si quem sub titulo cuiuslibet  
dignitatis, ex certa etiam scientia, verbo, constitutione,  
vel literis nominet, a, honoret, seu quovis alio modo  
tractet: per hoc in dignitate illa ipsum approbare non  
intelligitur, aut quicquam ei tribuere novi iuris.

DE VERBORUM SIGNIFICATIONE.

TITVLVS XI.

CAP. I.

Declaratur in aliquibus ca. Exist. eod. tit. lib. 6. præsertim an  
fratres minores teneantur ad observationem eorum omnium, quas  
regula sub verbo imperatoris modi ponantur: deinde multa in-  
feruntur, ad quæ fratres ipsi obligantur. Et consequenter eorum mo-  
rem excessibus prædictis discussis, de electione ministrorum ipso-  
rum culentissimè tractatur.

Clemens V. in Concilio Vniuersi.

EXIVI de paradiso, dixi rigabo hortum plantatio-  
num: ait ille cælestis agricola qui vere fons sa-  
pientia, verbum Dei à Patre, in Patre manens,  
genitum in æterno, novissimè diebus istis (fabricante  
Sancto Spiritu) in utero virginis caro factum, exiit ho-  
mo ad opus arduum redemptionis humani generis  
peragendum: exemplar b se pseudo cælestis vita, præ-  
bens hominibus semetipsum. Verum quia plerumque  
mortalis vite sollicitudinibus pressus homo, mentis  
aspectum ab exemplaris huiusmodi intuitu e diver-  
tebat, verus noster Salomon in folio militantis eccle-  
siae hortum voluptatis inter ceteros quendam fecit, à  
procellosis mundi fluctibus elongatum, in quo quies-  
tius ac securius vacaretur contemplandis, servandis-  
que huiusmodi operibus exemplaris, in hunc mun-  
dum introiit ipse, ut rigaret ipsam fecundis aquis  
spiritualis gratia & doctrina. Hic hortus siquidem est  
fratrum minorum sancta religio, quæ muris regularis  
observantia firmiter undique circumclusa, intra se solo  
contenta Deo, adornatur abundè novellis plantationi-  
bus filiorum. Ad hunc veniens dilectus Dei filius mor-  
tificantis pœnitentia myrrham mentis cum aromatibus,  
quæ suavitate mira universis odorem atrahentis  
sanctimonie circumfundunt. Hæc est illa cælestis vi-  
ta forma & regula, quam descripsit ille confessor Chri-  
sti eximius sanctus Franciscus, ac servandam à suis fi-  
liis verbo docuit, pariter & exemplo. Qui vero di-  
ctæ sanctæ regule professores ac imitatores devoti,

a Vide Felin. in rubr. præconii Gregoriani, & in eam viginti-  
num, de offi. delegat. b Alia: exemplar sequendo: a. l. s. u. &c.  
c al. comitum.



ut & alumni & veri filii tantis affectibus, sicut & ferventer affectant, ad purum, & ad plenum præmissam regulam firmiter observare: attendentes quædam, quæ dubium poterant afferre sensum in ipsius regulæ serie contineri, pro ipsorum declaratione habenda recurrerunt prudenter olim ad apicem Apostolicæ dignitatis, ut certificati per ipsam, cuius pedibus etiam per ipsam regulam sunt subjecti, possent Domino (pulsis cunctis dubiis) cum plena charitate conscientie deservire. Horum autem piis ac iustis supplicationibus, plures prædecessores nostri Roman. Pontif. successivè (sicut dignum erat) applicantes aures & animum, declaraverunt ea, quæ dubia videbantur: ediderunt nonnulla, & aliqua concesserunt, sicut expedire videbantur fratribus conscientis, ac pura observantia status. Verùm, quia plerumque ubi culpa non est, eam timere solent conscientia timorata, quæ in via Dei quodcumque devium expavescent, non sunt ad plenum ex dictis declarationibus dictorum omnium fratrum conscientia quietata, quin circa aliqua ad regulam, ipsorumque statum pertinentia, dubitatio num in ipsis fluctus aliqui generentur & oriantur, sicut & aures nostras pluries, & de quàm pluribus in publicis & privatis consistoriis est perlatum. Quapropter per ipsos fratres nobis extitit humiliter supplicatum, quatenus prædictis dubiis, quæ occurrerunt, & quæ possunt occurrere in futurum, adhibere opportuna declarationis remedia, de benignitate sedis Apostolicæ curemus.

Nos igitur, cuius animus ab ætate tenera pia devotione efferebuit ad huiusmodi professores regulæ, & ad ordinem ipsum totum: nunc autem ex communi cura pastoralis regiminis, quam immeriti sustinemus, ad ipsos fovendos, dulcius & attentius gratiosis favoribus prosequendos, tanto provocamur ardentius, quanto frequentius intenta mente revolvimus fructus uberes, quos ex eorum exemplari vita, & salutari doctrina, toti universali ecclesiæ continuè cernimus provenire, tam pia supplicantiùm intentione commoti ad peragendum diligenter quod petitur, studia nostra duximus convertenda: ipsaque dubia, per plures Archiepiscopos & Episcopos, & in Theologia magistros, & alios literatos, providos, & discretos examinari fecimus diligenter. Cum igitur in primis ex eo, quod in dictæ regulæ principio habetur: Regula & vita fratrum minorum hæc est, scilicet, Domini nostri Iesu Christi sanctum Evangelium observare, in obedientia vivendo sine proprio & in castitate. Item infra: Finito verò anno probationis recipiantur ad obedientiam, promittentes vitam istam semper & regulam observare. Item circa finem regulæ, paupertatem, & humilitatem, & sanctum Evangelium Domini nostri Iesu Christi, quod firmiter promissimus, observemus: Fuit hæsitatum, an fratres ejusdem ordinis ad omnia, tam præcepta quàm consilia Evangelii, ex professione suæ regulæ teneantur. Quibusdam dicentibus, quod ad omnia, aliis autem asserentibus, quod ad sola illa tria consilia, videlicet vivere in obedientia, in castitate, & sine proprio, ad ea quæ sub verbis obligatoris ponuntur, in regula obligantur: Nos circa hunc articulum prædecessorum nostrorum vestigiis inhaerentes, ipsumque articulum, quoad aliquid clarius prosequentes, dicta hæsitati duximus respondendum, quod cum votum determinatum a cuilibet habeat cadere sub certo, votens regulam non potest dici teneri ex vi voti huiusmodi ad ea consilia evangelica quæ in regula non ponuntur. Et quidem B. Francisci conditoris regulæ, hæc

probatur fuisse intentio ex hoc, quod quædam evangelica consilia in regula posuit aliis præmissis. Si enim per istud verbum, Regula & vita fratrum minorum est, &c. Intendisset eos ad omnia consilia evangelica obligare, superfluum & nugatorie quædam coram (supra præmissis ceteris) in regula expressisset. Cum autem natura terminis restrictivi hoc habeat, quod sic excludit a ipso extranea, quod cuncta ad ipsum pertinentia concludit: Declaramus & dicimus, quod dicti fratres non solum ad illa tria vota nudè & absolute accepta, ex professione suæ regulæ obligantur, sed etiam tenentur ad ea omnia implenda, quæ sunt pertinentia ad hæc prædicta, quæ regula ipsa ponit. Nam si hæc tria prædicta tantum præcisè & nudè promittentes se servare regulam vivendo in obedientia, castitate, & sine proprio & non etiam ad omnia contenta in regula, quæ hæc tria modificant, ardentur: prohibito & viæ præferrentur hæc verba: Promitto semper hæc regulam observare: ex quo ex his verbis nulla obligatio statueretur. Nec tamen putandum est, quod B. Francisci Professores huius regulæ, quantum ad omnia contenta in regula, modificantia tria vota, seu ad illa in ipsa expressa, intendit æqualiter esse obligatos: quoniam potius aperte discrevit, quod quoad quædam ipsorum etiam verbi transgressio est mortalis, & quoad quædam alia non. Cum ad quædam ipsorum verbum opponatur præcepti, vel æquipollentis eidem, & quoad aliqua verba alii sit contentus. Item quia præterea, quæ expressè verbo præcepti, ac exhortationis, seu monitionis ponuntur in regula, nonnulla verbi imperativi modo negativè vel affirmativè apposito inferuntur: hæc non extitit dubitatum, an tenerentur ad ista, ut ad hæc tria vim præcepti. Et quia (ut intelleximus) non movetur hoc dubium, quod augetur ex eo, quod Felix concordationis Nicola. Papa tertius a prædecessoribus nostris declarasse, quod fratres ipsi ex professione suæ regulæ sunt addicti ad ea consilia evangelica, quæ in ipsa regula præceptivè vel inhibitorie, seu sub verbis æquipollentibus exprimuntur: & nihilominus ad eorum omnium observantiam, quæ ipsis in eadem regula verbis obligatoris indicantur: supplicantes prædicti fratres, ut ad ipsorum conscientias servanda declarare, quæ horum censori debeant præcepti æquipollentia ac obligatoria, dignarentur: Nos tamen, qui in sinceris horum conscientias delectamur, attendentes, quod in iis, quæ animæ salutem respiciunt, vitandos graves remorsus conscientia propter conscientiam est tenenda: dicimus, quod licet supra dicto ad omnium, quæ sub verbis imperativi modo ponuntur in regula, sicut ad præceptorum, seu præcepti æquipollentium observantiam tenentur: Explet tamen ipsis fratribus ad observandam puritatem regulæ & rigorem, quod ad ea sicut ad æquipollentia præcepti se noverint obligatos, quæ hic inferius annotantur. Verum autem hæc, quæ videri possunt æquipollentia præcepti ex vi verbi, vel saltem ratione materia, de qua agitur, seu ex utroque sub compendio habeantur, declaramus, quod illud, quod ponitur in regula, de non habendo plures tunicas, quàm unam cum caputio, & aliam sine caputio. Item, de non portantis calcemantibus, & de non equitando extra casum necessitatis. Item, quod fratres vilibus induantur. Item, quod jejunare à festo

a Cap. exult. & penult. eod. tit. lib. 6. Font. b Vide Conc. Trid. sess. 25. tit. de regularibus & monialibus c. 1. c Vide Conc. Trid. sess. 25. tit. de regularibus & monialibus c. 17. d Vide B. Thom. 2. 2. q. 88. art. 1. 2. & 3.

a In antiquo Codice, etiam impressis constantibus legitur, ita habetur eod. tit. lib. 6. etiam tribuitur Nicolaus IV. in antiquioribus emendationibus exemplaribus sicut in hac editione observatum est. b al. ferendat, id est, clarificandas, sicut ad ferendatorem de tranquillitate deducendas. c ad hæc vide c. consuetum. et q. de observ. jejun. & jurnano de sponsalibus in titulum 34. q. 2. omnium

omnium sanctorum usque ad Natale Domini, & in festis feriis teneantur. Item, quod clerici faciant divinum officium, secundum ordinem sancte Romane ecclesie. Item, quod ministri & custodes pro necessitatibus infirmorum, & fratribus induendis sollicitam curam gerant. Item, quod si quis fratrum in infirmitatem eeciderit, alii fratres debent ei servire. Item, quod fratres non pradicent in episcopatu alicujus Episcopi cum ab eo illis fuerit contradicium. Item, quod nullus audeat penitus populo pradicare, nisi a generali ministro vel aliis, quibus secundum declarationem pradicam id competit, fuerit examinatus, approbatus, & ad hoc institutus. Item, quod fratres qui cognoscere se non possent pramicam regulam specialiter observare, debeant & possint ad suos ministros recurrere. Item, quod omnia que ponuntur in regula ad formam habitus, tam novitiorum, quam etiam professorum, necnon ad receptionis modum ac professionem spectantia, nisi recipientibus, quoad habitum novitiorum (sicut dicit regula) secundum Deum aliter videatur. Hec, inquam, omnia sunt a fratribus, tanquam obligatoria observanda. Item ordo communiter tenet, & tenet ab antiquo, quod ubique ponitur in regula hoc vocabulum, teneantur, obtinet vim precepti, & observari debet a fratribus sicut tale. Ceterum quia Christi confessor pradicus agendorum ac servandorum circa recipiendos ad ordinem ministris & fratribus modum prabens, dixit in regula, quod caveant fratres & eorum ministri, ne sint solliciti de rebus suis temporalibus, ut libere faciant decem, quicquid ipsis a Domino fuerit inspiratum: licentiam tamen habeant ipsi ministri mittendi eos, ad aliquos Deum tinientes, si consilium requiratur, quorum consilio sua bona pauperibus erogentur. Dubitaverunt & dubitant multi fratrum, an liceat ipsis de bonis ingredientium quicquam recipere si donetur, & si ad dandum personis & conventibus possint eos inducere sine culpa: si etiam ad disponendum de distributione rerum talium debeant ipsi ministri seu fratres dare consilium, ubi ad consulendum alii, quam ex ipsis, ad quos ingressuri mittantur, possint idonei inveniri. Nos autem considerantes attentè intendisse sanctum Franciscum, suæ regulæ professores, quos fundaverat in maxima paupertate, ab affectu temporalium rerum ipsorum ingredientium per dicta verba specialiter & totaliter elongare: ut quantum est ex parte fratrum, ipsorum receptio ad ordinem sancta & purissima appareret, & ne aliquo modo oculum viderentur habere ad bona eorum temporalia, sed ad ipsos tantum divino servitio mancipandos: dicimus a de cetero debere tam ministros, quam fratres ceteros a dictis inductionibus ad sibi dandum, & susceptionibus, necnon & dandis circa distributionem consilii abstinere: cum per hoc ad timentes Deum status alterius mitti debeant, non ad fratres, ut verè cunctis pateant esse tam salubris instituti patrum studiosi, zelatores seduli & perfecti. Cum verò facere de rebus suis, quod Dominus inspirabit, ipsam regulam ingredientibus liberum velit esse: non videtur, quin liceat eis recipere, consideratis scilicet eorum necessitatibus, & moderaminibus declarationis jam dictæ, si quid de bonis suis intrans, sicut & ceteris pauperibus per modum elemosynæ liberè velit dare. Cavete tamen in acceptione oblatorum talium decet fratres, ne ex receptorum quantitate notabili praxium possint sinister oculus contra ipsos. Præterea cum dicatur in regula, quod illi, qui jam promiserunt obedientiam, habeant unam tunicam cum caputio, & aliam sine caputio, qui habere voluerint. Item, quod fratres omnes vestimentis vilibus induantur: Nosque prædicta verba declaravi-

mus æquipollere preceptis: volentes hæc determinari plenius, dicimus quantum ad numerum tunicarum, quod pluribus uti non licet: nisi in necessitatibus, quæ haberi possint ex regula, secundum quod hunc passum memoramus prædecessor noster plenius declaravit: Vilitatem autem vestium, tam habitus, quam interiorum tunicarum, illam intelligi debere dicimus, quæ secundum consuetudinem, vel conditionem patriæ debeat, quantum ad colorem panni, & precium vilitatis, merito reputari: non enim quoad regiones omnes potest determinatus unus modus in talibus assignari. Hujusmodi etiam vilitatis iudicium ministris & custodibus, seu guardianis duximus committendum, eorum super hoc conscientias onerantes: ita tamen, quod servent in vestibus vilitatem. Quorum etiam ministrorum, custodum, & guardianorum iudicium eodem modo relinquimus, pro qua necessitate possint ipsi fratres calcem menta portare. Deinde, cum duobus temporibus annotatis in regula, scilicet a festo omnium sanctorum, usque ad nativitatem Domini, & maximè quadragesima, in quibus jejuniare tenentur, inseratur in eadem regula: Aliis autem temporibus non teneantur, nisi sexta feria jejuniare: & ex hoc voluerunt aliqui dicere, quod dicti ordinis fratres non tenentur, nisi ex condementia, ad alia jejunia, quam ad ista: declaramus debere intelligi, eos non teneri ad jejuniare aliis temporibus, præterquam in jejuniis ab ecclesia constitutis: non est enim verisimile, quod vel institutor regulæ, vel etiam confirmator, abolvere ipsos intenderit a servandis illis jejuniis, ad quæ de communi statuto ecclesiæ obligantur ceteri Christiani. Porro cum dictus sanctus, volens fratres suos super omnia a denariis, seu pecunia esse totaliter alienos, præcepit firmiter fratribus universis, ut nullo modo denarios vel pecuniam recipiant, per se vel per interpositam personam: istumque articulum declaransidem prædecessor noster, casus & modos posuerit, quibus servatis a fratribus non possint dici, nec debent, per se vel per alium pecuniam receptores contra regulam, vel sui ordinis puritatem: dicimus fratres teneri cavere summo perè, quod pro aliis causis, & sub modis aliis, quam ponat dicti prædecessoris nostri declaratio, ad dantes pecunias sive deputatos nuncios non recurrant: ne (si secus ab ipsis attentatum fuerit) transgressores præcepti & regulæ merito possint dici. Nam ubi aliquid alicui generaliter prohibetur, quod expressè non conceditur, intelligitur denegatum. Quocirca quævis omnis pecuniarum, ac oblatorum pecuniarum receptio in ecclesia, vel alibi cippi vel trunci ordinati ad offerentium seu donantium pecunias reponendas, necnon & quicunque recursus alius ad pecunias, seu habentes ipsas, qui per declarationem prædictam non conceditur, hæc inquam omnia sunt eis simpliciter interdicta. Cum etiam recursus ad amicos speciales expressè tantum in duobus casibus, secundum regulam concedatur, videlicet, pro necessitatibus infirmorum, & fratribus induendis: idque pie & rationabiliter considerata necessitate vitæ, ad alias necessitates fratrum pro tempore occurrentes, cessantibus elemosynis, seu etiam ingruentes, prædictus prædecessor noster duxerit extendendum. Attendant fratres præfati, quod pro nullis causis aliis, quam prædictis vel similibus in via vel alibi recurrere licet eis ad amicos hujusmodi: sive sint dantes pecunias, seu deputati per ipsos, sive nuncios, vel depositarii, seu alio quovis nomine appellentur, etiam si concessi per eandem declarationem modi, circa pecuniam integrè servarentur. Denique cum idem confessor summè affectaverit suæ regulæ professores totaliter esse abstractos ab affectu & desiderio terrenorum, & specialiter a pecunia & ejus usus totaliter expertes, sicut probat prohibitio de recipienda pecunia, in regula sæpius repetita: curare fratres vigilantè necesse est, quod cum

a Aliis, ita; de cetero omnino debere tam ministris, &c.



ex causis prædictis & modis ad habentes pecunias deputatas pro ipsorum necessitatibus recurrere oportebit, ad tenentes ipsas quicunque hi fuerint principales vel nuncii, in omnibus sic gerant, quod se cunctis ostendant in dictis pecuniis (sicut nec habent) penitus nil habere. Quapropter præcipere, quod & qualiter pecunia expendatur, computumque exigere de expensa, eam quomodo- docunque repetere sive deponere, aut de bonis facere, capitulam pecuniam, vel ejus clavem deferre: hos actus & consimiles sibi fratres illicitos esse sciant. Prædicta enim facere ad solos dominos pertinet, qui dederunt, & eos, quos ipsi deputaverunt ad hoc ipsum. Proinde, cum vir sanctus, paupertatis præmissæ in regula modum exprimens, dixerit in eadem: Fratres nihil sibi appropriate, nec domum, nec locum, nec aliquam rem: sed tanquam peregrini & advenæ in hoc seculo in paupertate & humilitate Domino famulantes, vadant pro elemosyna confidenter. Sicque declaratum extitit per nonnullos prædecessores nostros Romanos Pontifices, hanc expropriationem intelligi debere tam in speciali, quam etiam in communi, propter quod & rerum omnium concessarum oblatam, & donatarum fratribus (quas & quarum usum facti scilicet ordini vel a ipsis fratribus licet habere) proprietatem & dominium in se & Romanam ecclesiam receperunt, dimisso ipsis fratribus in eis tantummodo usu facti simplicis: Ad nostrum fuerunt deducta examinem, quæ in ordine fieri dicebantur, & videbantur prædicto voto & puritati ordinis repugnare: videlicet, ut ea prosequamur ex ipsis, quæ remedio credimus indigere, quod se institui hæredes non solum sustinent, sed procurant. Item, quod redditus annuos recipientes interdu in tam notabili quantitate, quod contentos habentes totaliter inde vivant. Item, quod cum ipsorum negotia, etiam pro rebus temporalibus in curiis agitantur, assistunt advocatis & procuratoribus & ad investigandum eosdem se ibidem personaliter representant. Item, quod executiones ultimarum suscipiunt voluntarium, & gerunt, sequæ intramittunt quandoque de usurarum vel male ablatorum dispositionibus seu restitutionibus faciendis. Item, quod alicubi non solum excessivos hortos, sed etiam vineas magnas habent: de quibus tam de oleis, quam de vino multum colligitur ad vendendum. Item, quod temporibus messium vel vindemia- rum sic copiose granum & vinum, mendicando, vel aliunde emendo, colliguntur à fratribus, & in cellariis & granariis reconduntur, quod per anni residuum, absque eorum mendicatione possunt transigere vitam suam. Item, quod ecclesias vel alia ædificia faciunt, vel procurant fieri in quantitate & curiositate figuræ & formæ, ac sumptuose state notabiliter excessiva, sic quod non videntur habitacula pauperum, sed magnatum. Paramenta etiam ecclesiastica in plerisque locis tam multa habent, & tam notabiliter preciosa, quod excedunt in his magnas ecclesias cathedrales. Equos insuper, & arma eis oblata in funeralibus recipiunt indistincte. Tamen communitas fratrum, & specialiter rectores ipsius ordinis assererent, quod prædicta, seu plura ex ipsis in ordine non fiebant. quod & si qui repererunt rei in talibus rigide puniuntur, nec non contra talia, ne fiant, sunt facta pluries ab antiquo statuta in ordine multum stricta. Cupientes igitur nos ipsorum fratrum providere conscientis, & cuncta dubia (quantum possibile nobis est) de ipsorum pectoribus removere, ad prædicta modo qui sequitur respondemus. Cum enim ad veritatem vite pertineat, ut id, quod exterius agitur, interiorum mentis dispositionem & habitum representet: necesse habent fratres, qui se expropriatione tanta à temporalibus abstraxerunt, ab omni eo, quod dictæ expropriationi esset, vel posset videri

contrarium, abstinere. Quia igitur in successione transit non solum usus rei, sed & dominium suo tempore in hæredes. Fratres autem præfati nihil sibi in speciali acquirere, vel eorum ordines possunt etiam in communi. Declarando dicimus, quod successiones huiusmodi, quæ etiam ex sui natura indifferenter ad pecuniam, & etiam ad alia mobilia & immobilia se extendunt (considerata sui puritate voti) nullatenus sunt a pace. Nec licet eis valorem hæreditatum talium, vel tantam earum partem, quod præsumi possit sibi in fraudem fieri, quasi sub modo & forma legati sibi dimitti facere, vel sic dimissa recipere, quin potius illa se ten ab ipsis simpliciter prohibemus. Cuiusque anni redditus inter mobilia censentur à jure, ac huiusmodi redditus obtinere paupertati & mendicitati repugnet: nulla dubitatio est, quod prædictis fratribus rectius quicunque, sicut & possessiones, vel eorum a etiam licet (cum eis non reperitur concessus) recipere vel habere (conditione considerata ipsorum) non licet. Anquam cum non solum quod malum esse dinoscatur, sed & omnino, quod speciem habet mali, sit à viris perfectis specialiter evitandum: nullo modo debent huiusmodi voti & regulæ professores se talibus curis & litigiosis adhibere immiscere, & ut testimonium habeant ab eis, qui fecerunt, & puritati satisfaciunt voti sui, ac evitent per hoc scandalum proximorum. Verumetiam cum dicti ordinis fratres, non solum à receptione, proprietate, dominio, sive usu ipsius pecuniarum, verumetiam à consecratione qualibet ipsius, & ab ea sum penitus alieni, quam admodum prædictus prædecessor noster in declaratione huiusmodi regulæ planè dixit: Cuiusque dicti ordinis professores pro nulla re temporalis possunt in iudicio competere, prædictis fratribus non licet, nec competere, nisi potius (considerata sui puritate status) debeant se in interdictionem, quod huiusmodi executionibus & dispositionibus se exponant: cum hæc sæpius absque lege & consecratione vel administratione pecuniarum expediti. Verumtamen in his exequendis dari non debent bona temporalia nulla iurisdictione, sive actio in ordine, sive dispensatio tribuatur. Licet verò non factis in ordine, sed & multum conveniens rationi, quod fratres, qui in laboribus spiritualibus orationis & studiis occupantur, hortos & areas habeant communitas ad collectionem vel recreationem sui, & mundum ad se ipsos post labores huiusmodi corporales debuerint, nec non ad habenda necessaria honesta pro seipsis habere tamen hortos aliquos, ut colantur, ac olæ & alia hortalicis precio distrahantur, nec non & vineas, repugnat suæ regulæ & ordinis puritati, secundum quod dictus prædecessor declaravit, ac etiam ordinavit: quod si talia ad usus proximè dictos, ut puta agrum vel vineam ad colendum, & consimilia, fratribus legarentur, per omnem modum fratres à receptione talium abstinerent: cum etiam præmissa habere, ut precium fructuum suorum temporibus habeatur, ad naturam & formam presentium appropinquet. Rursus cum prædictus sanctus velle, in exemplis vite, quam verbis regulæ ostenderit se velle, quod fratres sui & filii, divinæ providentiæ innocentes, suos in Deum jacerent cogitatos, qui volucres cæci passiva quæ non congregant in horrea, nec seminant, nec metunt: non est verisimile, voluisse ipsum eos habere gra-

a Alia: vel ipsi.

a Alarum. b Alia: fratres & assistentes, &c. c Alia: habeant.



frustratorias repellendo, partium, advocatorum, & procuratorum contentiones & jurgia, testiumque superfluum multitudinem refragando. Non sic tamen iudex litem abbreviet, quin probationes necessariae, & defensiones legitimae admittantur. Citationem vero, ac praestationem iuramenti de calumnia vel malitia, si ve de veritate dicenda, ne veritas occultetur, per commissionem huiusmodi intelligimus non excludi. Verum quia iuxta petitionis formam pronuntiatio sequi debet, pro partis agentis, & etiam rei, si quid petere voluerit, est in ipso litis exordio petitio facienda, si ve scriptis, si ve verbo: actis tamen continuo (ut super quibus positiones & articuli formari debeant, possit haberi plenior certitudo, & ut fiat definitio clarior) inferenda. Et quia positiones ad faciliorem expeditionem litem, propter partium confessiones, & articulos ad clariorem probationem usus longaevis in causis admittit: Nos usum huiusmodi observari volentes, statuimus, ut iudex sic deputatus à nobis (nisi aliud de partium voluntate procedat) ad dandum simul utriusque terminum dare possit, & ad exhibendum omnia acta & munimenta, quibus partes uti volunt in causa post dationem articulozum diem certam, quandocunque sibi vi-

debitur, valeat assignare: eo salvo, quod ubi certitudinem fieri contingeret, pro testibus producendis possit etiam instrumenta produci, assignatione huiusmodi non obstante. Interrogabit etiam partes, si ve ad eorum instantiam, si ve ex officio ubicunque hoc requiritur, sententiam vero definitivam (citatis ad id, licet non peremptorie partibus) in scriptis, & (prout magis sibi placuerit) stans vel sedens proferat: etiam (si ei videbitur) conclusione non facta, prout a experientia, & probatione, & aliis actibus in causa fuerint factum. Quae omnia etiam in illis casibus, in quibus per aliam constitutionem nostram, vel alias procedi potest simpliciter & de plano, ac sine strepitu & figura iudicii, volumus observari. Si tamen in praemissis casibus sollemnis ordo iudicarius in toto vel in parte non contradicentibus partibus observetur, non erit processus propter hoc irritus, nec etiam irritandus. Data Avinionis XIII. Cal. Decembr. Pontificatus nostri

Anno 2.

a In antiquioribus etiam impressis consuevit legi, ita post ex petitione & probatu & abis, &c.

Clementina constitutiones accurate castigatae, cum summaris admodum familiaribus finiuntur.



# EXTRAVAGANTES SEU CONSTITUTIONES VIGINTI, A' JOANNE PAPA XXII. EDITÆ.

DE ELECTIONE ET ELECTI POTESTATE.

TITULUS I.

CAPIT. I.

*Electi, qui pro suorum electionum negotio ad curiam venire tenentur, etiam solvacantur, non tenentur de necessitate in ipsa curia moram trahere: & licet alibi morantur, nullum eis praedictum generatur. facit Clem. Ne Rom. §. fin. eod. tit.*



**A**D Onus Apostolicæ servitutis superna dispositione vocati, ambiguitates, ex quibus possent ecclesiis damnosa provenire dispendia, tollere cupientes, de potestate plenitudine, ac statum nostrorum consilio ordinamus, quod quibuscunque electis qui ad sedem Apostolicam venire vel mittere tenebantur, ac ipsorum electionum instructoribus, qui in veniendo ad sedem ipsam, & se presentando ipsa sede vacante vel non vacante servaverunt tempora à canonibus instituta (dummodo praesentialiter adsum in civitate Lugdun. vel fuerint Avinione in Calendis Octobris) ubicunque sede vacante moram traxerint, nullum ipsis, seu eorum juri praedictum ex mora interim facta ubilibet generetur: sed eorum jura circa electiones huiusmodi hoc non obstante,

perinde serventur illæ, ac si apud sedem Apostolicam moram traxissent. Non obstat praedecessorum nostrorum constitutionibus quibuscunque: quibus tamen quoad alia nullum volumus praedictum generari. Nulli ergo, &c. nostræ ordinationis infringere, &c. Datum Lugduni VIII. Idus Septemb. Anno 1.

CAP. II.

Beneficio vacante, cuius fructus ad certum tempus debentur alicui annata habenti, vel alii, qualiter debeant fructus ipsi deinde inter ipsam annata habentem, & beneficiarium: & decessum facta, cuius sit electio, hoc declaratur constitutum. Et pariter, quod sub tit. de rescript. vel de sed. va. vel de eccl. benef. vel de vacatione significat.

Si vicepti regimini nos cura sollicitat, ut quæ in ecclesiis non absque dispendio ministrorum, & cultus detrimendo,

